

IESLODZĪJUMA VIETU DROŠĪBAS ASPEKTI

Dr. iur. Vitolds Zahars,

Daugavpils Universitātes Tiesību katedras profesors, Latvija

Mg. iur. Māris Stivrenieks,

Daugavpils Universitātes doktorants, Latvija

Ievads

A. Maslova vajadzību hierarhijā (piramīdā) viena no cilvēka pamatvajadzībām ir vajadzība pēc drošības. *Ar to saprotot aizsardzību no briesmām, kārtību un tiesības, proti, vajadzības, kas orientētas uz izdzīvošanu nākotnē*¹. Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikumu Rec(2003)23 par cietuma administrācijas izturēšanos pret ieslodzītajiem uz mūžu un ilgtermiņa ieslodzītajiem 18.a. punktā noteikts, ka *cietumos kontrole jānodrošina, izmantojot dinamisko drošību, kas pastāv, ja darbiniekiem ir pozitīva attieksme pret ieslodzītajiem, kas balstīta uz stingrību un godīgumu, kā arī, ja darbiniekiem ir izpratne par ieslodzīto stāvokli un viņi apzinās risku, ko rada atsevišķi ieslodzītie*², bet Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikumos Rec(2006)2 par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk: Eiropas cietumu noteikumi) uzsvērtas, ka *brīvības atņemšanas soda piemērošana un izturēšanās pret ieslodzītajiem liek ievērot drošības, aizsardzības un disciplīnas prasības, vienlaikus nodrošinot tādus ieslodzījuma apstākļus, kas nav cilvēka cieņu aizskaroši*³.

Ieslodzījuma vietu drošība skatāma daudzās tās izpausmēs (materiālā, organizatoriskā, tehniskā, tehnoloģiskā un tml.), bet nevar ignorēt faktu, ka vienlaikus tā jāvērtē arī no cilvēktiesību un soda izpildes tiesību aspekta. Latviešu valodas vārdnīcā jēdziens „drošība” tiek skaidrots kā *1. stāvoklis, situācija, kad nedraud briesmas; 2. nodrošinājums, garantijas*⁴.

Rakstā atspoguļoti un analizēti autoru veiktā pētījuma rezultāti par drošības aspektiem ieslodzījuma vietās. Šajā pētījumā akcentētas drošības garantēšanas īpatnības Latvijas ieslodzījuma vietās, vadoties gan no brīvības atņemšanas soda izpildes tiesību, gan penitenciārās prakses viedokļa, identificētas problēmas un ieteikti iespējamie to risinājuma varianti.

Pētījumā ir veikta spēkā esošā Latvijas Sod-

izpildes kodeksa, Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma un 2006. gada 30. maija Ministru kabineta noteikumu Nr. 423 “Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi” normu analīze saistībā ar ieslodzījuma vietas drošības aspektiem, kā arī mūsu valstī īstenotie drošības ieslodzījuma vietās garantēšanas pasākumi un to atbilstība vispārpieņemtajām cilvēktiesību prasībām, starptautiskajām un Eiropas Savienības normām un standartiem. Pamatojoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāta virkne rekomendāciju ieslodzījuma vietu personālam drošības aspektu ievērošanai ieslodzījuma vietās, kā arī norādīts uz nepieciešamību veikt grozījumus Latvijas Sod izpildes kodeksa, Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma un Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumu normās.

Pētījuma mērķis ir parādīt, ka, panākot drošību ieslodzījuma vietās, dažkārt nākas saskarties ar problēmām, kuras izraisa nepietiekošs vai neprecīzs tiesiskais regulējums un kuru risinājums prasa dziļāku analīzi. *Pašreizējā negatīvā kriminogēnā situācija valstī un noziedzības līmeņa paaugstināšanās aizvien biežāk liek cilvēkiem aizdomāties par tiesiskās drošības līmeņa nodrošināšanu, sociālo normu ievērošanas priekšnoteikumiem, sociāli atstumto riska grupu iekļaušanu sabiedriskajā dzīvē, nenodarot pāri citiem indivīdiem, tiesiskās un morālās apziņas vienotības principu integrāciju sabiedrības apziņā*⁵. Pētījuma ietvaros veikta normatīvo aktu, zinātniskās literatūras un soda izpildes tiesību ekspertu izteikto atziņu apkopošana un analīze. Autori izsaka pieņēmumu, ka pētījuma ietvaros atklātie trūkumi un problēmas un piedāvātie risinājumi stimulēs turpmākus pētījumus kriminālsodu izpildes tiesību teorijā un pilnveidos šo tiesību piemērošanas praksi Latvijā. Izmantojot pētījumā izteiktās jaunākās zinātniskās atziņas, būs iespējams pilnveidot brīvības atņemšanas soda izpildes tiesisko regulējumu.

Notiesāto izvietošana brīvības atņemšanas iestādēs

Latvijas Soduzpildes kodeksa 13.¹ pantā ir noteikti notiesāto personu izvietošanas kritēriji, saskaņā ar kuriem *notiesāto izvietošanu konkrētajā brīvības atņemšanas iestādē nosaka Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieks, ievērojot medicīnas, drošības un noziedzības novēršanas kritērijus*⁶. Savukārt Latvijas Soduzpildes kodeksa 18. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka *brīvības atņemšanas iestādēs šķirti tur vīriešus un sievietes, kā arī nepilngadīgos un pieaugušos. Šķirti tur arī tos notiesātos, kuru personiskās īpašības un kriminālā pieredze negatīvi iespaido citus notiesātos vai arī kuri apspiež un izmanto pārējos*⁷.

Eiropas cietumu noteikumu 17.2. punktā noteikts, ka, *veicot ieslodzītā izvietošanu, ņem vērā arī notiekošās izmeklēšanas, drošības un aizsardzības prasības, kā arī to, ka ikvienam ieslodzītajam ir jānodrošina piemērots ieslodzījuma režīms*⁸, bet šo noteikumu 17.3. punktā noteikts, ka *cik vien iespējams, ar notiesātajiem apspriež gan viņu sākotnējo atrašanās vietu, gan arī turpmāko pārvietošanu no vienas ieslodzījuma vietas uz citu*⁹.

Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumu 13. punktā noteikts, ka *ar brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka rīkojumu izveidotā notiesāto izvietošanas komisija nosaka, kurā brīvības atņemšanas iestādē nodaļā, vienībā un kamerā notiesātais izvietojams (ņemot vērā brīvās vietas kamerās, notiesāto psiholoģisko saderību, izglītības līmeni un veselības stāvokli). Komisijas lēmumu ieraksta protokolā. Notiesātos ārvalstniekus brīvības atņemšanas iestādēs pēc iespējas izvieto tā, lai vienā valodā runājošie notiesātie varētu sazināties savā starpā*¹⁰.

Eiropas cietumu noteikumu 16. punkta b. apakšpunktā noteikts, ka pēc notiesātā pieņemšanas brīvības atņemšanas vietā, pēc iespējas īsākā laikā, ir jānosaka ieslodzītajam piemērojamo drošības režīmu¹¹, bet šī punkta c. apakšpunkts noteic, ka jānosaka arī, *cik lielus draudus drošībai ieslodzītais var radīt*¹². Autori uzsver, ka drošības pasākumu izvēlē cietuma administrācijai lielākā mērā jābalstās uz Eiropas cietumu noteikumu 51.1. punktu, kurš noteic, ka *katram ieslodzītajam piemēro minimālos drošības pasākumus, kas nepieciešams, lai ieslodzījums būtu drošs*¹³.

Veicot Latvijas Soduzpildes kodeksa normu analīzi, autori secina, ka kodeksa 13.1 pantā nav noteikti drošības kritēriji, saskaņā ar kuriem notiesātie jāizvieto brīvības atņemšanas iestādēs. Salīdzinājumam jānorāda Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 11. pants, kurā šādi apcietināto izvietošanas kritēriji ir noteikti vismaz daļēji. Arī Personu speciālās aizsardzības likuma 17. pantā noteiktas drošības prasības notiesātajiem, kuriem noteikta speciālā aizsardzība ieslodzījuma vietās.

2013. gada februārī Romā izveidotā Eiropas Cietumu Observatorija (ECO), kurā ietilpst astoņas Eiropas Savienības valstis, arī Latvija, ilgstošu pētījumu rezultātā nonāca pie secinājuma, ka ieslodzīto personība ir dominējošais kritērijs viņu izvietošanai soda izpildes iestādēs. Vēl krietni agrāk par minētās pieejas racionalitāti ir izteicies izcilais franču domātājs un varas filozofs Mišels Fuko, norādot, ka *nepārtrauktā indivīdu iepazīšana ļauj viņus izvietot cietumā nevis pēc viņu noziegumiem, bet gan pēc viņu interesēm. Cietums kļūst par tādu kā observatoriju, kas ļauj saskatīt netikumus vai vājo vietu daudzveidību*¹⁴.

Analizējot Latvijas Soduzpildes kodeksa 13.¹ pantu un Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumu 13. punktu, var secināt, ka šajos normatīvajos aktos noteiktajā regulējumā ir acīmredzamas pretrunas, jo notiesātajiem atbilstoša brīvības atņemšanas iestāde jāizraugās pēc vieniem kritērijiem, bet notiesāto izvietošana brīvības atņemšanas iestāžu kamerās (vienībās) notiek pēc citiem kritērijiem. Minētais apstāklis rada nenoteiktību un nekoncekvenci ieslodzīto izvietošanā soda izciešanai un pazemina soda izpildes iestāžu darbības efektivitāti. Šajā aspektā autori pilnībā atbalsta profesora A. Vilka pausto viedokli, ka *jebkuras valsts sekmīgas attīstības un labklājības balsts ir drošība – cilvēka dzīve bez bailēm no fiziskiem, mantiskiem, seksuāliem, morāliem, intelektuāliem un cita veida apdraudējumiem. Valsts un tās institūciju pienākums ir rūpēties gan par visas sabiedrības, gan par ikvienu tās iedzīvotāja drošību*¹⁵.

Pirms notiesātā izvietošanas brīvības atņemšanas iestādes administrācijas norādītajā kamerā (vienībā) ļoti būtiski ir uzklaut notiesātā viedokli par šo kameru (vienību), lai jau sākotnēji notiesātajam neradītu drošības

apdraudējumu. Pirms kameras (vienības) norādīšanas ir jāizvērtē notiesātās personas iepriekšējā kriminālā pieredze, kā arī esošās krimināllietas materiāli, un sākotnēji jānovērtē notiesātā drošības riski. Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra rīkojumā Nr. 50 „Ieslodzījuma vietu infrastruktūras attīstības koncepcija” (Informatīvajā daļā), cita starpā, ir minēts, ka daļa no ieslodzījuma vietām ir *projektētas nevis kā cietumi, bet kā padomju laika kolonijas – tajās ieslodzītos izvietoja lielās koplietošanas telpās, kas ir pretrunā ar drošības apsvērumiem un Eiropas Savienības valstu izpratni par soda izciešanas apstākļiem*¹⁶.

Ļoti daudzās ieslodzījuma vietās sākotnējās pārrunas ar notiesāto par viņa turpmāko izvietojumu nenotiek, bet notiesātie tiek izvietoti uz to brīdi brīvās vietās kamerās (vienībās). Šādas neprofesionālas rīcības rezultātā notiesātie dažkārt atsakās ieiet vai arī uzturēties šajā administrācijas nozīmētajā kamerā (vienībā), vai arī pēc kāda laika šajās kamerās notiek incidenti, kas agri vai vēlu noved pie drošības apdraudējuma. *Drošība ir saistīta ne tikai ar kontroles pasākumiem, kratīšanām vai šķēršļu radīšanu, bet būtībā drošību rada dzīves attiecību kvalitāte iestādē. Drošība ir vairāk saistīta ar to, ka cilvēki mūcās ieklausīties viens otrā, veidot labas attiecības un risināt problēmas, nevis skatās viens uz otru kā “suns uz kaķi”. Tāpēc, lai izveidotu labu kārtību cietumā, ir svarīgi pārdomāt kādā veidā ieslodzītie tiek iesaistīti cietuma dzīvē un kā tiek ievērots viņu viedoklis*¹⁷.

Saskaņā ar disciplinārprakses materiāliem, notiesātie bieži tiek disciplināri sodīti par atteikšanos uzturēties ieslodzījuma vietas administrācijas norādītajā kamerā (vienībā), tai skaitā saskaņā ar Latvijas Sodū izpildes kodeksa 70. panta ceturtās daļas 6. punktu, par *atteikšanos izpildīt iestādes darbinieku likumīgās prasības* tiek piemērota ievietošana soda vai disciplinārajā izolatorā¹⁸. Ņemot vērā iepriekš minēto, būtu jāaizliedz disciplinārsodu piemērošana notiesātajiem par atteikšanos no uzturēšanās konkrētajā kamerā (vienībā), jo šis „pārkāpums” nav saistīts ar darbinieku likumīgo prasību nepildīšanu, bet gan ar konkrētā ieslodzītā dzīvības vai veselības apdraudējuma iespējamību. Franču penitenciārās prakses speciālisti ir ļoti kritiski attiecībā uz notiesāto personu pakļaušanu cietumu administrācijas prasību tūlītējai un

bezierunu izpildei eksistenciāli svarīgos jautājumos, neļaujot ieslodzītajiem izteikt savu viedokli pirms jautājuma galīgas izlemšanas. *Patiešām, ir konstatēts, ka uz vardarbību tendēta kultūra veidojas apstākļos, kur trūkst struktūru (mehānismu) kas ļautu ieslodzītajiem izteikt savu nepiekrīšanu un iebildumus*¹⁹.

Ieslodzījuma vietas iekšējā drošība

*Drošības pasākumi ir iedalāmi preventīvajos un ārkārtas operatīvajos pasākumos. Preventīvie drošības pasākumi ir cietuma ārējās apsardzes nodrošināšana, uzraudzības organizēšana un operatīvās darbības pasākumi cietuma teritorijā. Ārkārtas operatīvie pasākumi netiek iepriekš plānoti, – tā ir reakcija uz atsevišķiem notikumiem – piemēram, kratīšana, aizturēšana, ieskaitot specvienības piesaisti, spēka paņēmieni, speciālo līdzekļu un šaujamo ierociņu pielietošanu. Ja preventīvie pasākumi ir pareizi plānoti un mērķtiecīgi īstenoti, ārkārtas operatīvo pasākumu skaits samazinās līdz minimumam vai vispār nav nepieciešams*²⁰. Eiropas cietumu noteikumu 52.1. punktā noteikts, ka *iespējami isā laikā pēc pieņemšanas ieslodzījuma vietā ieslodzītos novērtē, lai noteiktu, vai tie apdraud citu ieslodzīto, kā arī ieslodzījuma vietas darbinieku vai citu ieslodzījuma vietā nodarbināto personu un apmeklētāju drošību un vai tie varētu nodarīt kaitējumu sev*²¹. Neskatoties uz to, ka ne Latvijas Sodū izpildes kodeksā, ne Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumos šādu drošības risku izvērtējums nav paredzēts, tomēr praksē ieslodzījuma vietu Drošības daļu amatpersonas veic notiesāto izvērtējumu un nosaka sekojošus drošības riskus:

1. tendēts uzbrukt ieslodzījuma vietas administrācijai;
2. ir nosliece uz bēgšanu no ieslodzījuma vietas;
3. ir nosliece uz suicidālu uzvedību.

Atsevišķās ieslodzījuma vietās Drošības daļu amatpersonu veiktais notiesāto personu drošības risku izvērtējums ir atšķirīgs. Ņemot vērā iepriekš minēto, autori iesaka papildināt Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumus ar jaunu 13. punktu, kuru izteikt sekojošā redakcijā: *pēc uzņemšanas ieslodzījuma vietā notiesātajiem veic drošības risku izvērtējumu, lai noteiktu, vai tie apdraud citus*

ieslodzītos, ieslodzījuma vietu darbiniekus vai citas ieslodzījuma vietā nodarbinātās personas, vai tie varētu nodarīt kaitējumu sev vai izdarīt bēgšanas mēģinājumu no ieslodzījuma vietas.

Svarīgi ir atcerēties, ka drošības uzturēšanai ir daudzējādi aspekti. Tā nav atkarīga tikai no fiziskajām barjerām un tehniskajiem līdzekļiem (pasīvās drošības), bet arī no darbinieku personīgās saskares ar ieslodzītajiem un zināšanām par to, kas notiek iestādē (dinamiskā drošība)²². Labu iekšējo kārtību un visaugstāko drošības līmeni ieslodzījuma vietā var panākt, ja par drošību, uzraudzību un resocializāciju atbildīgās amatpersonas savstarpēji sadarbojas, nevis konkurē vai dominē viena pār otru, dalās ar informāciju, nevis to slēpj. Tikai visu funkciju savstarpējās mijiedarbības rezultātā ieslodzījuma vietā var garantēt drošību un sasniegt izvirzīto brīvības atņemšanas soda mērķi²³.

Drošības un iekšējās kārtības procesu nodrošināšana ir viens no galvenajiem pamatprincipiem ieslodzījuma vietās. No cilvēktiesību viedokļa režīma un personīgās drošības nodrošināšana ir valsts atbildība, lai nodrošinātu šo personu aizsardzību ieslodzījuma vietās. Ierobežojot notiesātajiem iespēju brīvi pārvietoties un paš aizsardzības iespējas, valsts uzņemas paaugstinātu atbildību drošības un aizsardzības nodrošināšanā ieslodzījuma vietās²⁴. Eiropas cietumu noteikumu 52.3. punktā noteikts, ka cietuma administrācija dara visu iespējamo, lai ikviens ieslodzītais varētu pilnībā piedalīties ikdienas dzīvē un lai neviens to neapdraudētu²⁵, bet šo noteikumu 52.4. noteikts, ka ieslodzījuma vietas administrācijai ir jānodrošina, lai ieslodzītie jebkurā diennakts laikā varētu sazināties ar ieslodzījuma vietas administrāciju²⁶. Diemžēl Latvijas ieslodzījuma vietu vecās infrastruktūras dēļ ne visās kamerās (vienībās) ir trauksmes pogas (izsaukuma pogas). Drošības aspektiem ieslodzījuma vietā ir būtiska nozīme, jo resocializēt var tikai tādu notiesāto, kurš atrodas drošībā, nav pakļauts stresam un jūt sev apkārt drošu vidi.

Pamatojoties uz Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 2. panta ceturto daļu, Pārvaldei ir operatīvās darbības subjekta tiesības, lai veiktu noziedzīgu nodarījumu profilaksi, novērstu un atklātu tos, noskaidrotu noziedzīgu nodarījumu izdarījušās personas un pierādījumu avotus²⁷. Operatīvās darbības likuma 30. panta pirmajā

daļā noteikts, ka operatīvās darbības subjektu pilnvarotām amatpersonām ir tiesības uz brīvprātības un savstarpējas uzticības pamata iesaistīt operatīvajā darbībā kā slepenos palīgus rīcībspējīgas personas²⁸.

Autori piekrīt atzīņai, ka dažās valstīs ieslodzījuma vietu administrācija informācijas iegūšanai par plānotajiem drošības vai soda izpildes režīma pārkāpumiem, izmanto noteiktus ieslodzītos, kuri anonīmi ziņo par citiem ieslodzītajiem. Šī ir ļoti bīstama procedūra. Ja šāds informators tiks atklāts, tad pārējie ieslodzītie var mēģināt ļoti nežēlīgā formā ar viņu izrēķināties. Informatori var sniegt arī nepatiesas ziņas, lai panāktu citu ieslodzīto sodīšanu vai arī lai saglabātu kontroli pār viņiem. Pats informatoru sistēmas pastāvēšanas fakts, vai pat aizdomas, rada ieslodzījuma vietā saspīlētas attiecības, neuzticību un vardarbību²⁹.

Nopietns drauds ieslodzījuma vietas drošībai ir kriminālās subkultūras esamība ieslodzījuma vietā, it īpaši smaga situācija var izveidoties tajās ieslodzījuma vietās, kur cietumu administrācija šo subkultūru atbalsta. Jārēķinās ar to, ka šodien zināmā mērā pastāv neformāla paritāte starp administrāciju un uzraudzībā esošajām personām. Katrā cietumā tā izpaužas un izplatās atšķirīgi. Par šo delikāto jautājumu skaļi nerunā un arī neafīšē. Dīvaini, bet izveidojusies situācija apmierina un ir izdevīga pretējām pusēm, kaut gan tādas attiecības ir pretrunā ar sabiedrības un valsts interesēm³⁰. Kriminālās subkultūras attīstību veicinošas iespējas un vardarbība pastāv tajās ieslodzījuma vietās, kur vēl joprojām notiesātos izvieta cietumu vecajā infrastruktūrā lielās un plašās telpās (vienībās), kur vienlaikus var atrasties līdz pat simts notiesāto. Vardarbību ieslodzīto vidū var veicināt vairāki faktori: ieslodzīto hierarhija ("nerakstītie cietumu likumi"), dienas režīma nepiepildīšana ar saturiskām nodarbēm, kazarmu tipa telpas, kurās izvietots liels ieslodzīto skaits, darbinieku trūkums, kompetences trūkums, sadarbības trūkums starp cietuma struktūrdaļām, darbinieku nevēlēšanās iesaistīties ieslodzīto savstarpējos strīdos, nesodāmības sajūta – ieslodzītais un cietuma amatpersona zina, ka netiks sodīts par ļaunprātīgu apiešanos³¹. Vislabākais risinājums kriminālās subkultūras izskaušanai ieslodzījuma vietās ir notiesāto izvietošana mazvietīgās kamerās un pozitīviem un sabiedriski lietderīgiem pasākumiem piesātināta

dienas kārtība. Pēc postpadomju sabiedrības pētnieka A. Oleiņika atziņas *notiesāto ikdienas dzīvē nepastāv vienlīdzība un simetrisks tiesību un pienākumu apjoms, tas ir atkarīgs no tā, pie kādas subkultūras notiesāto kastas pieder notiesātais. Tieši pretēji, galvenais priekšnosacījums šīs kārtības pastāvēšanai ir asimetrisks tiesību un pienākumu apjoms. Katrai notiesāto kategorijai ir savs specifisks tiesību un pienākumu apjoms, turklāt atbilstība starp pienākumiem un tiesībām ir izņēmums, nevis noteikums*³².

Īpaši paaugstinātas aizsardzības vai drošības pasākumi

Eiropas cietumu noteikumu 53.1. punktā noteikts, ka *īpašus paaugstinātas aizsardzības vai drošības pasākumus piemēro tikai ārkārtējos apstākļos*³³, bet noteikumu 53.2. punktā noteikts, ka ir jābūt noteiktām skaidrām procedūrām, kas jāievēro, ja kādam no ieslodzītajiem jāpiemēro minētie drošības pasākumi³⁴. Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikumu Rec (2003)23 par cietuma administrācijas izturēšanos pret uz mūžu ieslodzītajiem un ilgtermiņa ieslodzītajiem 19.a. punktā noteikts, kasodu izpildes režīms cietumā jāorganizē tādā veidā, lai būtu iespējams ātri reaģēt gadījumā, ja mainās aizsardzības un drošības prasības³⁵. Drošība ir ļoti atkarīga no personāla vērīguma un sadarbības ar notiesātajiem, kad personāls ir informēts par notikumiem cietumā un notiesātie ir iesaistīti pozitīvās aktivitātēs. Šādu modeli bieži dēvē par dinamisko drošību. Uzturot pastāvīgus kontaktus ar ieslodzītajiem, vērīgs cietuma uzraugs spēs reaģēt uz situāciju, kura ir atšķirīga no pieņemamās un var kļūt par apdraudējumu cietuma drošībai. Dinamiskās drošības pozitīvais aspekts ir tas, ka tā ļauj konstatēt drošības apdraudējumu agrīnā pakāpē³⁶.

Veicot Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma, Latvijas Soduzpildes kodeksa un Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumu normu analīzi, autori konstatē, ka tiesību aktos nav noteikta amatpersonu rīcība ārkārtas situācijās (gadījumos), kā arī nav definēts, kādi gadījumi ieslodzījuma vietās ir uzskatāmi par ārkārtas gadījumiem. Tikai Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 23. pantā noteiktas amatpersonu tiesības lietot fizisku spēku, speciālos cīņas paņēmienus un speciālos līdzekļus³⁷, bet šī

likuma 24. pantā *noteiktas amatpersonu tiesības pielietot šaujameroci*³⁸.

Eiropas cietumu noteikumu 53.2. punktā attiecībā uz īpašas paaugstinātas aizsardzības vai drošības pasākumiem noteikts, ka *minēto pasākumu veidus, kā arī to piemērošanas ilgumu un iemeslus, kuru dēļ tos var piemērot, nosaka attiecīgās valsts tiesību aktos*³⁹. Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 23. pantā noteiktas amatpersonu tiesības lietot fizisku spēku, speciālos cīņas paņēmienus un speciālos līdzekļus⁴⁰, taču autori konstatē, ka ne likumā, ne tam atbilstošos Ministru kabineta noteikumos nav noteikta fiziska spēka, speciālo cīņas paņemienu un speciālo līdzekļu pielietošanas kārtība. Papildu iepriekš minētajam, Eiropas cietumu noteikumu 54.1. punktā noteikts, ka *ieslodzījuma vietas darbinieki neizmanto pret ieslodzītajiem spēku, izņemot gadījumus, kad tas tiek darīts paš aizsardzības nolūkos, vai tad, ja notiek bēgšanas mēģinājums vai arī aktīva vai pasīva fiziska pretošanās likumīgam rīkojumam; spēka izmantošana vienmēr ir galējais līdzeklis*⁴¹.

Ievērojot iepriekš minēto, autori iesaka grozīt Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 23. pantu, papildinot ar jaunu sesto daļu, kuru izteikt sekojošā redakcijā: *Rīcību ārkārtas situācijās ieslodzījuma vietās nosaka Ministru kabinets*. Minētais prezumē, ka pēc autoru ieteikto grozījumu izdarīšanas Ieslodzījuma vietu pārvaldes likumā ir nepieciešams izstrādāt atbilstošus Ministru kabineta noteikumus.

Eiropas cietumu noteikumu 56.1. punktā noteikts, ka *disciplinārās procedūras ir galējais līdzeklis*⁴², bet šo noteikumu 56.2 punktā noteikts, ka *ja vien iespējams, cietuma administrācijas strīdus ar un starp ieslodzītajiem risina izlīguma ceļā*⁴³. Latvijas Soduzpildes kodeksa 70. pantā noteikti disciplinārsodi, kādus ieslodzītajiem var uzlikt ieslodzījuma vietas vadība, kā arī kodeksa 71. pantā noteikta kārtība, kādā ar brīvības atņemšanu notiesātajiem uzliedzami sodi. Autori kā būtisku trūkumu cietumu administrācijas un notiesāto personu attiecībās disciplinārpārkāpuma gadījumā atzīmē izlīguma procedūras neesamību. *Administrācijas darbinieks, kurš ar savu darba stilu un izturēšanos pastāvīgi liek manīt savu pārkāpumu kā cilvēks un amatpersona, tādējādi būtībā pazemojot ieslodzītā cilvēcisko cieņu, nevar cerēt uz lietišķu un rezultatīvu sadarbību, it sevišķi*

ekstremālās situācijās⁴⁴.

Cietumu subkultūra ir cilvēku, kuri piespiedu kārtā ir pakļauti disciplinārajai varai, darbības rezultāts, protestējot pret despotisko oficiālo normu varu, ieslodzītie varu pār sevi nodod citiem ieslodzītajiem⁴⁵. Latvijas Sodū izpildes kodeksa 71. panta pirmajā daļā noteikts, ka, uzliekot sodu, ievēro, kādos apstākļos pārkāpums ir izdarīts, notiesātā uzvedību pirms pārkāpuma, agrāk uzlikto sodu skaitu un raksturu, kā arī viņa paskaidrojumus par pārkāpuma būtību. Uzliktajam sodam jāatbilst notiesātā izdarītā pārkāpuma smagumam un raksturam⁴⁶.

Nedrīkst arī aizmirst Eiropas cietumu noteikumu 57.1. punktā noteikto, ka par disciplīnas pārkāpumu drīkst uzskatīt tikai tādu rīcību, kas varētu apdraudēt labu kārtību, drošību vai aizsardzību⁴⁷. Varas filozofs M. Fuko uzskata, ka disciplinārās varas izmantošana prasa kompleksu pieeju gan problēmai, gan tajā iesaistītajām personām. *Disciplinārās varas režīma soda māksla netēmē nedz uz vainas izpirkšanu, nedz pat uz tiešu represiju. Tā satur piecas ļoti lielas atšķirīgas darbības – piedēvēt rīcību, sasniegumus un neparastas uzvedības tādām kopumam, kas reizē ir salīdzinājuma lauks un diferenciācijas telpa un kur tiek likts lietā likuma ievērošanas princips. Diferencēt vienus indivīdus attiecībā pret citiem un saskaņā ar šo kopuma likumu – likt tam darboties kā minimālajam sliekšnim, kā vidējam, kas jāievēro, vai optimumam, kam jātuvojas⁴⁸.* Sistemātiska un masveida disciplinārsodu piemērošana neveicina pozitīvas attiecības starp ieslodzītajiem un ieslodzījuma vietu personālu, bet, tieši otrādi, rada negativismu, dažkārt pat nevajadzīgu spriedzi, un mazina uzticēšanos ieslodzījuma vietu personālam.

Nemot vērā iepriekš minēto, autori iesaka veikt grozījumus Latvijas Sodū izpildes kodeksa 71. pantā, papildinot šo pantu ar jaunu astoto daļu, kuru izteikt sekojošā redakcijā: *Disciplinārsoda uzlikšana notiesātajam ir galējais disciplinārprakses līdzeklis. Ieslodzījuma vietas administrācija strīdus ar un starp notiesātajiem risina pārrunu un izlīguma ceļā.*

Ieslodzījuma vietu personāla un notiesāto savstarpējās attiecības

Lai uzturētu labu kārtību, Eiropas Cietumu Observatorija iesaka fokusēties uz dinamisko

drošību, proti – attīstīt darbinieku pozitīvas attiecības ar ieslodzītajiem, pamatojoties uz stingrību un taisnīgumu, apvienojot to ar izpratni par personīgo situāciju. Tam ir nepieciešami: ilgstoša mijiedarbība starp ieslodzītajiem un cietuma darbiniekiem, it īpaši aktivitāšu kontekstā, mehānismi strīdu risināšanai ar un starp ieslodzītajiem izlīguma ceļā un iespējas ieslodzītajiem uzņemties aktīvu lomu un pieņemt personīgus lēmumus par ikdienas dzīvi cietumā, uzticot viņiem pēc iespējas plašāku jautājumu loku⁴⁹. Ieslodzījuma vietu personāla un ieslodzīto savstarpējām attiecībām ir būtiska loma drošības un labas pārvaldības principu ieviešanai ieslodzījuma vietās. Ja cietuma personāls uztur regulāras un lietišķi draudzīgas attiecības ar notiesātajiem un pazīst katru notiesāto kā personību, tas ļauj saņemt daudz vairāk patiesas informācijas par iespējamām problēmām uzraudzības un drošības procesu nodrošināšanā⁵⁰.

Eiropas cietumu noteikumu 8. punktā noteikts, ka ieslodzījuma vietu darbinieki pilda būtisku valsts civildienestu, un to pieņemšana darbā, kā arī apmācība un darba apstākļi ļauj tiem saglabāt augstus standartus darbā ar ieslodzītajiem⁵¹. Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes Mācību centra kā iestādes likvidēšanu 2008. gadā un Latvijas Policijas akadēmijas likvidēšanu 2009. gadā, kura īstenoja augstākās izglītības programmas penitenciāro iestāžu darbiniekiem, tagad ir visai apgrūtināši nodrošināt augsta līmeņa profesionālos standartus ieslodzījuma vietās. *Valsts ir galvenais subjekts sabiedrības un indivīda drošības garantēšanā un labklājības celšanā. Sabiedrības un indivīda pastāvēšana, normāla un prognozējama attīstība nav iedomājama bez sabiedrības un indivīda garantijām būt aizsargātiem no noziedzīga nodarījuma apdraudējuma⁵².*

Eiropas cietumu noteikumu 72.1. punktā noteikts, ka ieslodzījuma vietas tiek vadītas saskaņā ar ētikas kodeksu, kurā atzīts pienākums pret visiem ieslodzītajiem izturēties humāni, neaizskarot cilvēka personībai piemītošo pašcieņu⁵³, bet noteikumu 75. punktā noteikts, ka ieslodzījuma vietas darbinieki vienmēr rīkojas un pilda savus pienākumus tā, lai ieslodzītos ietekmētu labvēlīgi, rādot tiem labu piemēru, un iegūtu ieslodzīto cieņu⁵⁴. Drošības, savstarpējo pozitīvi lietišķo attiecību un savstarpējās cieņas jautājums ir cieši saistīts ar to, ka cietuma personāls ar savu

darbību un uzvedību neprovocē, neaizvaino, neaizskar, bet rāda personisko piemēru, dalās ar pozitīvo pieredzi, ir iejūtīgs un atvērts. *Cietuma darbinieku sabiedriskais reitings nav ne par matu augstāks nekā cietumu prestižs*⁵⁵. Ieslodzījuma vietu pārvaldes Ētikas kodeksa 10. punktā noteikts, ka *Pārvaldes amatpersona un darbinieks saskarsmē ar jebkurām citām personām respektē un aizsargā cilvēka cieņu, ir pieklājīgs un iecietīgs. Pildot pienākumus, nodrošina katras personas cilvēktiesību ievērošanu, neatkarīgi no tautības, rases, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai kādas citas pārliecības, vecuma, izglītības vai sociālā stāvokļa*⁵⁶.

Būtiska loma drošības aspektu nodrošināšanā ir atbilstoša un profesionāla personāla atlasei. Eiropas cietumu noteikumu 77. punktā noteikts, ka *izvēloties jaunus darbiniekus, cietuma administrācija īpaši uzsver to, ka sarežģītajā darbā, kas šiem darbiniekiem jāveic, nepieciešama godprātība un cilvēcība, kā arī profesionālas spējas un personīgā piemērotība*⁵⁷. Personāla darba efektivitāte ir cieši saistīta ar personāla zināšanām, profesionalitāti un personisko piemērotību šī sarežģītā darba veikšanai, protams, tādi faktori kā darba specifika, biežā darbinieku maiņa, drošības apdraudējuma risks, kas pastāv ieslodzījuma vietās, pastāvīga uzmanība un spriedze mazina darba efektivitāti.

Tāpēc būtiska loma ir katras ieslodzījuma vietas personāla saliedētībai un sadarbībai. *Pamatdoma ir tāda, ka cietumi ir spējīgi pildīt savu misiju, proti, resocializēt notiesātās personas un panākt viņu tiesisku uzvedību pēc soda izpildes tikai tad, ja stingrie apsardzes, uzraudzības un disciplīnas nodrošināšanas pasākumi ir līdzsvarā ar liberālā gaisotnē organizētu sociālās rehabilitācijas un uzvedības korekcijas programmu norisi*⁵⁸.

Ir ļoti svarīgi brīvības atņemšanas soda izpildē iesaistīt sabiedriskās, nevalstiskās un reliģiskās organizācijas, kuras savu darbību ieslodzījuma vietās īsteno, vadot dažāda rakstura resocializācijas programmas un nodrošinot ieslodzīto pastorālo aprūpi. Sabiedrības iesaiste resocializācijas procesa nodrošināšanā veicina notiesāto personu resocializāciju, ļauj cietumiem kļūt atvērtākiem sabiedrībai un veicina izpratni par brīvības atņemšanas soda izpildi. Autori nevar nepieņemt E. Krūmiņa un S. Pokšāna paustajam viedoklim, ka vēl pavisam nesen savstarpējās cieņas izpausmes starp sabiedrību visumā un penitenciārajiem darbiniekiem attīstījās visai īpatnēji – ar pirmās nievājošu attieksmi pret otrajiem un penitenciāro darbinieku noslēgšanos savā vidē, nemeklējot kontaktus ar sabiedrību, kuras negatīvais noskaņojums pret cietumiem ir visai stabils un gandrīz nemainīgs jau no cietumu pirmsākumiem⁵⁹.

Atsauces

- 1 Maslow, A. 1943. A Theory of Human Motivation. Originally Published in *Psychological Review*, 50, 370-396. Pieejams: <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>.
- 2 Recommendation Rec(2003)23 of the Committee of Ministers to member States on the management by prison administrations of life – sentence and other long-term prisoners. Pieejams: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/%28Rec%20_2003_%2023%20E%20Manag%20PRISON%20ADM%20Life%20Sent%20Pris%20%20REPORT%2015_205%29.pdf.
- 3 Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- 4 Guļevska, D., Rozenštrauha, I., Šnē, D. 2006. Latviešu valodas vārdnīca. 30000 pamatvārdu un to skaidrojums. Rīga: Izdevniecība „Avots”, ISBN 9984-757-79-x, 257. lpp.
- 5 Ņesterova, M. 2013. Ieslodzīto sociālie priekšstati par taisnīgumu un ticību taisnīgai pasaulei. Zinātniskā monogrāfija. Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saule”. ISBN 978-9984-14-611-9., 4. lpp.
- 6 Latvijas Sodū izpildes kodekss 23.12.1970. likums/Ziņotājs, 1, 01.01.1971.
- 7 Turpat.
- 8 Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- 9 Turpat.

- ¹⁰ Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi. Ministru kabineta 30.05.2006. noteikumi Nr. 423/LV, 86 (3454), 02.06.2006.
- ¹¹ Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ¹² Turpat.
- ¹³ Turpat.
- ¹⁴ Fuko, M. 2001. Uzraudzīt un sodīt. Cietuma rašanās. Omnia Mea. ISBN 9984-9250-4-8. 117.-167. lpp.
- ¹⁵ Vilks, A. 2013. Krimināltiesiskā politika: diskursa analīze un attīstības perspektīvas. Drukātava. Rīga. ISBN 9789984853833., 5. lpp.
- ¹⁶ Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra rīkojums Nr. 50 „Ieslodzījuma vietu infrastruktūras attīstības koncepcija” (Informatīvā daļa) 8. lpp. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4244>
- ¹⁷ Kreteno, M. 2013. Interesantas iniciatīvas cietumu pārvaldīšanā: no valstu praksēm līdz Eiropas vadlīnijām. Eiropas cietumu observatorija. Ieslodzījuma apstākļi Eiropas Savienībā., Roma: izdevniecība „Antigone”, ISBN 978-88-98688-09-8.
- ¹⁸ Latvijas Sodū izpildes kodekss 23.12.1970. likums/Ziņotājs, 1, 01.01.1971.
- ¹⁹ Chauvenet, A., Monceau, A., Morlic, F., Rostaing, C. 2005. La violence carcerale en question, Mission de Recherche Droit et Justice. Paris., Recherche GIP., rapport de recherche.
- ²⁰ Kronberga, I., 2013. Soda izpildes tiesību programma. Latvijas Universitātes Juridiskās fakultāte Krimināltiesisko zinātņu katedra, Rīga. Pieejams: http://www.jf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/jf/studijas/kursprogrammas-R/KTZK/Sodu_izpildes_tiesibas_13.pdf.
- ²¹ Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ²² Luste, M. 1994. Dānijas ieslodzījuma vietu un probācijas darba principu programma. Pieejams: <http://marisluste.files.wordpress.com/2010/11/danija1.pdf>.
- ²³ Стиврениекс, М. 2013. Современное понятие режима исполнения наказания в виде лишения свободы. Samorzadnosc w warunkach kryzysu. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Lublin. ISBN 978-83-7702-662-5., с. 306.
- ²⁴ Бишоп, Д. 2013. Баланс безопасности и человеческого достоинства в тюрьмах – рамки профилактического мониторинга. Международная тюремная реформа. London. ISBN: 978-1-909521-23-0, с. 3. Pieejams: http://www.penalreform.org/wp-content/uploads/2013/11/security-dignity-russian-v4_FINAL.pdf.
- ²⁵ Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ²⁶ Turpat.
- ²⁷ Ieslodzījuma vietu pārvaldes likums. 31.10.2002. likums/LV, 168 (2743), 19.11.2002., Ziņotājs, 23, 12.12.2002.
- ²⁸ Operatīvās darbības likums. 16.12.1993. likums/LV, 131, 30.12.1993., Ziņotājs, 1, 13.01.1994.
- ²⁹ Койл, Э. 2002. Подход к управлению тюрьмой с позиций прав человека. Пособие для тюремного персонала. Международный центр тюремных исследований. Лондон. ISBN 0-9535221-5-6. с.65.
- ³⁰ Makuševs, A. 2008. Roku dzelžu vietā – profesionālisms un autoritāte. Providusdomnīca. Pieejams: <http://providus.lv/article/roku-dzelzu-vieta-profesionalisms-un-autoritete-i>.
- ³¹ Piļāne, I. 2012. Vardarbība ieslodzījuma vietās. Latvijas Vēstneša portāls „Par likumu un valsti”. Pieejams: <http://www.lvportals.lv/visi/likumi-prakse/242929-vardarbiba-ieslodzijuma-vietas/>.
- ³² Oleinik, A. 2001. Criminalité organisée, prison et sociétés post-soviétiques. Paris. Harmattan. ISBN 5-16-000765-2. Page 15-177.
- ³³ Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ³⁴ Turpat.
- ³⁵ Recommendation Rec(2003)23 of the Committee of Ministers to member States on the

- management by prison administrations of life – sentence and other long-term prisoners. Pieejams: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/%28Rec%20_2003_%2023%20E%20Manag%20PRISON%20ADM%20Life%20Sent%20Pris%20%20REPORT%2015_205%29.pdf.
- ³⁶ Койл, Э. 2002. Подход к управлению тюрьмой с позиций прав человека. Пособие для тюремного персонала. Международный центр тюремных исследований. Лондон. ISBN 0-9535221-5-6. с.65.
- ³⁷ Ieslodzījuma vietu pārvaldes likums. 31.10.2002. likums/LV, 168 (2743), 19.11.2002., Ziņotājs, 23, 12.12.2002.
- ³⁸ Turpat.
- ³⁹ Recommendation Rec(2006)2of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ⁴⁰ Ieslodzījuma vietu pārvaldes likums. 31.10.2002. likums/LV, 168 (2743), 19.11.2002., Ziņotājs, 23, 12.12.2002.
- ⁴¹ Recommendation Rec(2006)2of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ⁴² Turpat.
- ⁴³ Turpat.
- ⁴⁴ Krūmiņš, E. 2000. Cietumzinību pamati. Latvijas Policijas akadēmija. Rīga. ISBN – 9984-655-78-4, 8. - 19. lpp.
- ⁴⁵ Oleinik, A. 2001. Criminalité organisée, prison et sociétés post-soviétiques. Paris. Harmattan. ISBN 5-16-000765-2. Page 15-177.
- ⁴⁶ Latvijas Sodū izpildes kodekss 23.12.1970. likums/Ziņotājs, 1, 01.01.1971.
- ⁴⁷ Recommendation Rec(2006)2of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ⁴⁸ Fuko, M. 2001. Uzraudzīt un sodīt. Cietuma rašanās. Omnia Mea. ISBN 9984-9250-4-8. 117.-167.lpp.
- ⁴⁹ Kreteno, M. 2013. Interesantas iniciatīvas cietumu pārvaldīšanā: no valstu praksēm līdz Eiropas vadlīnijām. Eiropas cietumu observatorija. Ieslodzījuma apstākļi Eiropas Savienībā., Roma: izdevniecība „Antigone”, ISBN 978-88-98688-09-8.
- ⁵⁰ Койл, Э. 2002. Подход к управлению тюрьмой с позиций прав человека. Пособие для тюремного персонала. Международный центр тюремных исследований. Лондон. ISBN 0-9535221-5-6. с.65.
- ⁵¹ Recommendation Rec(2006)2of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ⁵² Zahars, V. 2011. Latvijas kriminālpolitika: retrospekcija un nākotnes vīzija. Monogrāfija. Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saulē”. ISBN 978-9984-14-456-6, 104.lpp.
- ⁵³ Recommendation Rec(2006)2of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams:<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ⁵⁴ Turpat.
- ⁵⁵ Krūmiņš, E. 2000. Cietumzinību pamati. Latvijas Policijas akadēmija. Rīga. ISBN – 9984-655-78-4, 8. - 19. lpp.
- ⁵⁶ Ieslodzījuma vietu pārvaldes ētikas kodekss. 2008. gada 2. decembra Ieslodzījuma vietu pārvaldes kodekss Nr. 1/15-2.kod. Pieejams: http://www.ievp.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=65&lang=lv.
- ⁵⁷ Recommendation Rec(2006)2of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- ⁵⁸ Zahars, V. 2014. Kriminālpolitika: mūsdienu tendences un procesi. Monogrāfija. Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saulē”. ISBN 978-9984-14-669-0., 106. lpp.
- ⁵⁹ Krūmiņš, E., Pokšāns, S. 1996. Brīvības atņemšanas soda izpilde I. Latvijas Policijas akadēmija. Rīga. ISBN-9984-545-47-4, 459. lpp.

Abstract

Nowadays the prisons management and process control are based not only to physical security of prisons (premises, buildings, engineering equipment and technological equipment), but more to dynamic security (positive relationship between prison staff and inmates, based to rigidity and equity).

The article reflects the results of the research about custodial sentence enforcement aspects of security in Latvian prisons. In this research are highlighted specificities of custodial sentence enforcement aspects of security in imprisonment places from point of view of rights of the custodial sentence enforcement law and practice. In this research are identified issues of the problem and suggested possible solutions.

Within the framework of the research the norms of the Sentence Execution Code of Latvia, Prisons Administration Act and Regulations No.423 of the Cabinet of Ministers of May 30, 2006 – Internal rules of Penitentiary institutions, have been analyzed based on the safety aspects of the prison and its compliance with the requirements of generally accepted human rights, the Council of Europe and international norms and standards. Within the research the scientific literature and viewpoints from legal experts have been collected and analyzed.

The aim of the research is to show, that the safety aspects of the prisons are insufficiently and inaccurately regulated and requires a deeper analysis. On the bases of this research were developed series of recommendations for prison staff to comply with the safety aspects of prisons as well as the necessity to make amendments in norms of the Sentence Execution Code of Latvia, Prisons Administration Act and Regulations No.423 of the Cabinet of Ministers of May 30, 2006 – Internal rules of Penitentiary institutions.

Аннотация

Управление тюрьмами и процессы, которые контролируются в них, сегодня в значительной степени основаны не только на физической безопасности тюрем (здания, строения, инженерно-техническое и информационное обеспечение), но и в высшей степени на динамической безопасности (положительное отношение сотрудников к заключенным, основанное на строгости и справедливости).

Статья отражает результаты проведенных исследований об аспектах безопасности исполнения наказания в виде лишения свободы в местах заключения Латвии. В этом исследовании акцентированы особенности аспектов безопасности исполнения наказания в местах лишения свободы с точки зрения норм уголовно-исполнительного права, определены проблемные вопросы и предложены возможные варианты их решения.

В ходе исследования проведен анализ норм Кодекса Латвии об исполнении наказаний, Закона об управлении местами заключения, Правил внутреннего распорядка мест лишения свободы, утвержденных Кабинетом министров Латвийской Республики 30 мая 2006 года, в отношении аспектов безопасности в местах лишения свободы и их соответствия требованиям общепринятых норм прав человека, международным и региональным нормам и стандартам. Также авторское исследование основано на анализе многочисленных научных монографий и научных исследований известных специалистов уголовно-исполнительного права и практики.

Цель исследования – показать, что аспекты безопасности в местах лишения свободы недостаточно или неточно урегулированы нормативными актами и требуют более глубокого анализа. На основании исследования были разработаны рекомендации для тюремного персонала по соблюдению аспектов безопасности в местах заключения, а также указано на необходимость внести поправки к нормам Кодекса Латвии об исполнении наказаний, Закона об управлении местами заключения и Правил внутреннего распорядка мест лишения свободы.